

ASPECTE COMPARATIVE PRIVIND INFRACTIUNEA CONTINUATA, INFRACTIUNEA DE OBICEI SI CONCURSUL REAL OMOGEN DE INFRACTIUNI

Asist. univ. drd. Monica POCORA
Universitatea "Danubius" din Galați

Abstract: *In criminal law, the notion of "crime" means a fundamental institution, whose analysis is very extensive. The phrase "crime unit" designates the unique entity, when an activity in fact is reported to a single basis of assessment and determine a single content of incrimination.*

"Plurality of crime" means the reporting of the same activity in fact to the same basis of assessment, but in this case is determined the incrimination content of more facts.

Both the unit and the plurality of crimes have more subgroups, which although are different, they have also common aspects. As regarding to the crime unit, we can list the simply unit of crime, crime continues, crime disorders, continued, complex, progressive and usually crime. From the plurality of crime, we can list the contest of crimes and crime relapse.

In regard of similarities and differences, we can talk about the similarities between continued crime and homogeneity real contest, evenly between continued crime and usually crime, the complex crime and heterogeneous real contest, progressive crime and continue permanently crime. Thus, in this paper I've presented the differences and similarities between continued crime, homogeneity real contest and usually crime.

Conceptul de „infracțiune” este prevăzut în cadrul legislației penale române ca instituție fundamentală, alături de răspunderea penală și sancțiunile de drept penal. Aceste instituții fiind examinate ca și elemente structurale ale dreptului penal, putem afirma că totalitatea normelor penale tind către sfera de influență a acestor instituții. Legătura dintre acestea este lesne de înțeles, fiind absolut necesară o interdependență ascendentă ori descendentă. Astfel, nu putem vorbi de răspunderea penală în lipsa infracțiunii, de sancțiuni de drept penal în lipsa răspunderii penale, însă putem constata existența unei infracțiuni și ulterior anumite cauze ce pot înlătura răspunderea penală¹. Într-o atare situație, sancțiunile de drept penal nu se mai impun (spre exemplu, putem constata existența infracțiunii de loviri și alte violențe, prevăzută de art. 180 C. pen, însă lipsind plângerea prealabilă a persoanei vătămate, ca și cauză de înlăturare a răspunderii penale, a treia instituție a dreptului penal, respectiv cea a sancțiunilor nu mai este justificată).

Afirmația că relația dintre acestea ar fi progresivă decurge tocmai din situația descrisă anterior. Dacă putem constata o infracțiune, însă datorită unei cauze de înlăturare a răspunderii penale, instituția sancțiunilor nu-și va găsi fundamentul, nu putem vorbi despre existența sancțiunilor de drept penal în absența săvârșirii unei infracțiuni. De altfel, expresia celor prezentate este dată și de sintagma „infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale” (art. 17, alin. 2, C. pen.)

În analiza laborioasă a instituției infracțiunii, putem desprinde din definiția acesteia, „fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală”, conținutul constitutiv amplu al acesteia. De asemenea, acest conținut privit din prisma incriminării, se poate subclasifica în *unitate infracțională și pluralitate de infracțiuni*.

Termenul „unitate” semnifică entitatea singulară raportată la baza evaluării, la totalitatea acțiunilor sau inacțiunilor ce formează elementul material al infracțiunii, pentru care se aplica doar o pedeapsă². Drept urmare, acest „întreg”, cunoscut și sub denumirea de „unitate”, va exista de câte ori o activitate raportată la anumite acțiuni sau inacțiuni, întrunește trăsăturile aceluiași conținut de

¹ Boroi, Alexandru, *Drept penal – partea generală*, București, Editura C. H. Beck, 2006.

² Pascu, Ilie, Drăghici, Vasile, *Drept penal – partea generală*, București, Editura Lumina Lex, 2004.

incriminare (cu titlu de exemplu, pot fi descrise acțiunile repetate de lovire ale unei persoane, determinând astfel moartea acesteia. În această situație, nu putem vorbi de un concurs de infracțiuni, respectiv cea de loviri sau alte violențe și cea de omor, întrucât acțiunile de lovire au determinat urmarea imediată mai gravă, adică suprimarea vieții. Astfel, conținutul constitutiv al infracțiunii de omor, prevăzut de art. 174, C. pen. a asimilat conținutul constitutiv al infracțiunii de loviri și alte violențe, prevăzut de art. 180 C. pen.).

Pluralitatea de infracțiuni este descrisă ca fiind o însumare a unor conținuturi constitutive ale mai multor infracțiuni (de exemplu, în încercarea de a sustrage mai multe bunuri dintr-un magazin, distruge obiectivele de filmare și casa de marcat, atribuindu-i vânzătoarei mai multe lovituri³. Astfel, vom constata că ne aflăm în prezența întregirii conținutului constitutiv al infracțiunii de furt calificat, al celei de distrugere precum și a infracțiunii de loviri și alte violențe.)

Fiecare dintre cele două forme ale infracțiunii din punct de vedere al conținutului de incriminare prezintă mai multe subcategorii, astfel:

I. Unitatea de infracțiune

I.1. Unitatea naturală desemnează existența unei singure acțiuni sau inacțiuni ce determină conținutul unei singure infracțiuni.

a. unitate simplă – majoritatea infracțiunilor sunt pasibile de a fi săvârșite sub această formă, conform căreia, unei acțiuni singulare îi corespunde doar o urmare imediată, respectiv doar o rezoluție delictuoasă (ex.: **infracțiunea de furt**).

b. infracțiune continuă – deși prezintă o singură acțiune sau inacțiune, aceasta este posibilă de desfășurare în timp, după momentul consumării, infracțiunea este susceptibilă de epuizare, timp în care făptuitorul rămâne în pasivitate (ex.: **infracțiunea de abandon de familie**).

c. infracțiune deviată – există fie în varianta în care subiectul pasiv al infracțiunii își schimbă poziția asupra căreia era îndreptat făptuitorul, activitatea infracțională fiind astfel deviată, fie în situația eronată în care se afla făptuitorul cu privire la persoanele sau obiectele supuse atenției activității infracționale (ex.: **infracțiunea de omor calificat, cu premeditare** prin care făptuitorul în încercarea de a suprima viața unei rude în vederea dobândirii bunurilor sale prin moștenire, atribuie o cantitate de otravă ceaiului pe care victima urmează să-l bea, însă din rațiuni neimputabile făptuitorului, ceaiul este consumat de către o altă persoană. Astfel, se întrunește conținutul constitutiv al infracțiunii de omor calificat, infracțiune deviată în modalitatea *error in personam*).

I.2. Unitatea legală desemnează existența mai multor acțiuni sau inacțiuni ce determină conținutul constitutiv tot al unei singure infracțiuni⁴.

a. infracțiune continuată – făptuitorul săvârșește la intervale de timp diferite acțiuni sau inacțiuni ce prezintă fiecare în parte conținutul constitutiv al aceleiași infracțiuni, în baza unei singure rezoluții infracționale (ex.: **furtul de curent electric**, care poate fi totodată și o infracțiune continuă).

b. infracțiune complexă – este acea infracțiune, în cuprinsul căreia se înscrie atât o formă tip, cât și una agravantă, care reprezintă prin ea însăși o infracțiune (ex. **infracțiunea de tâlhărie**, prevăzută de art. 211 C. pen., în a cărei alcătuire intră atât infracțiunea de furt prevăzută de art. 208, cât și cea de loviri, prevăzută de art. 180 C. pen. Un alt exemplu îl poate constitui **infracțiunea de șantaj**, prevăzută de art. 194 – ce cuprinde atât conținutul constitutiv al infracțiunii de amenințare, prevăzută de art. 193, cât și cel al infracțiunii de loviri și alte violențe prevăzută de art. 180 C. pen.).

c. infracțiune progresivă – în cadrul acestei infracțiuni, după momentul consumării se înregistrează o amplificare a rezultatului acesteia, independentă de voința făptuitorului, producând urmări ale unei infracțiuni mai grave decât ale formei agravate ale aceleiași infracțiuni (ex.: în exercitarea acțiunii de **lovire a unei persoane**, constituind conținutul infracțiunii de loviri și alte violențe, subiectul pasiv decedează, fapta fiind încadrată ca **loviri și vătămări cauzatoare de moarte**;

d. infracțiune de obicei – conform acesteia, fapta incriminată trebuie să se repete de un număr suficient de mare așa încât să reiasă îndeletnicirea făptuitorului cu privire la activitatea infracțională (ex.: **infracțiunea de cerșetorie**). Trăsătura esențială a acestei infracțiuni poate fi desprinsă chiar din

³ Mitrache, C-tin, Mitrache, Cristian, *Drept penal român – partea generală*, București, Editura Universul Juridic, 2005.

⁴ Bulai, Costică, Bulai, Bogdan N., *Manual de drept penal - partea generală*, București, Editura Universul Juridic, 2007.

denumirea acesteia „*de obicei*”, ceea ce denotă o ocupație, o meserie, ori o modalitate de a-și petrece timpul cu activități ce întrunesc condițiile unei infracțiuni, sancționate de legea penală⁵.

II. Pluralitatea infracțională

II.1. Concursul de infracțiuni constă în săvârșirea de două sau mai multe infracțiuni de către o singură persoană, înainte de a fi intervenit o condamnare definitivă pentru vreuna dintre ele și dacă sunt pasibile de a fi supuse judecății.

- a. *Concursul omogen* – există în situația în care făptuitorul săvârșește două sau mai multe infracțiuni de aceeași natură (ex.: săvârșirea a **două infracțiuni de furt**);
- b. *Concursul eterogen* – există în situația în care făptuitorul săvârșește două sau mai multe infracțiuni a căror natură este diferită (ex.: săvârșirea **unei infracțiuni de viol** și a **unei infracțiuni de tâlhărie**);
- c. *Concursul real* – există în situația în care făptuitorul săvârșește două sau mai multe acțiuni sau inacțiuni succesive ori simultane, în locuri diferite, ori în același loc, anterior condamnării definitive pentru vreuna dintre ele (ex.: făptuitorul **amenință, lovește și insultă** o persoană);
- d. *Concursul formal* – constă în săvârșirea unei acțiuni sau inacțiuni de către o singură persoană, menită să întrunească elementele constitutive ale mai multor infracțiuni, de natură diferită sau de aceeași natură datorită circumstanțelor săvârșirii faptei, distincția dintre concursul formal și cel omogen fiind făcută de către tratamentul juridic aplicabil (ex.: în cazul în care autovehiculul în care se afla făptuitorul intră în coliziune cu un alt autovehicul, forma de vinovăție fiind culpa, se pot produce și alte urmări imediate, cum ar fi vătămarea corporală a unei persoane aflate pe trotuarul alăturat locului producerii accidentului).

II.2. Recidiva constă în săvârșirea unei infracțiuni intenționate pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de un an ori detențiunea pe viață, după o condamnare definitivă la pedeapsa închisorii mai mare de 6 luni ori a detențiunii pe viață sau după trei condamnări la pedeapsa închisorii de până la 6 luni, neexecutate. Caracteristicile recidivei, ca formă a pluralității de infracțiuni constau în săvârșirea infracțiunii de către aceeași persoană, după o condamnare definitivă pentru una sau mai multe infracțiuni săvârșite ulterior, înainte de a începe executarea pedepsei, în timpul executării ori în stare de evadare⁶.

Sub aceste aspecte, recidiva cunoaște trei forme și anume, recidiva mare post-condamnatorie, recidiva mare post-executorie și mica recidivă.

Aceste conținuturi constitutive ale infracțiunii, deși sunt clasificate și descrise în mod distinct, sub forma unității și pluralității infracționale, prezintă anumite aspecte similare ori diferite.

Sub acest aspect, putem vorbi despre asemănările dintre infracțiunea continuată și concursul real omogen, dintre infracțiunea continuată și infracțiunea de obicei, infracțiunea complexă și concursul real eterogen, infracțiunea progresivă și infracțiunea continuă permanentă.

Printre **similitudinile dintre infracțiunea continuată și concursul real omogen** putem enumera:

- unitate de subiect activ;
- existența mai multor fapte;
- identitate de fapte;
- săvârșirea faptelor la diferite intervale de timp;
- ambele sunt susceptibile de a primi un spor de până la 5 ani (art. 34 C. pen.);
- ambele constituie stări de agravare.

Deosebiri dintre acestea constau în existența mai multor rezoluții infracționale în cadrul concursului real omogen, și doar a unei rezoluții infracționale în cazul infracțiunii continuate.

Importanța deosebirii intervine sub aspectul sancțiunilor aplicabile. Astfel, infracțiunii continuate i se va aplica pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, la care se poate adăuga un spor (art. 42 C. pen.), iar în cazul concursului de infracțiuni, inițial se va stabili pedeapsa pentru infracțiunile concurente, iar ulterior, se are în vedere pedeapsa cea mai mare ce poate fi sporită până la maximul special, putând fi adăugat și un spor de până la 5 ani (art. 34, lit. b C. pen.).

⁵ Alexandru Boroi, *op. cit.*

⁶ Bulai, Costică, Filipaș, Avram, Mitrache, C-tin, *Instituții de drept penal*, București, Editura Trei, 2006.

Asemănările dintre infracțiunea continuată și infracțiunea de obicei sunt:

- existența mai multor acte în alcătuirea elementului material al fiecărei infracțiuni;
- unitate de subiect activ;
- acțiunile sau inacțiunile ce alcătuiesc elementul material al ambelor infracțiuni sunt de aceeași natură;
- săvârșirea acțiunilor sau inacțiunilor la diferite intervale de timp.

Deosebirile dintre infracțiunea continuată și infracțiunea de obicei constau în:

- infracțiunea continuată se consumă în momentul săvârșirii celui de-al doilea act;
- infracțiunea de obicei se consumă în momentul săvârșirii celui de-al treilea act;
- în cazul infracțiunii continuate, fiecare act ce formează elementul material poate atrage răspunderea penală a subiectului activ;
- la infracțiunea de obicei un singur act nu are relevanță juridico-penală, poate constitui o contravenție.

Importanța deosebirii dintre cele două tipuri de infracțiuni vizează de asemenea, regimul sancționator aplicabil, așa încât, infracțiunea continuată fiind o stare de agravare i se mai poate aplica un spor de până la 5 ani, iar în cazul infracțiunii de obicei, tratamentul juridic este mai blând, aplicându-se doar o sancțiune pentru infracțiunea respectivă.

Un exemplu în vederea constatării asemănărilor și deosebirilor dintre infracțiunea continuată și infracțiunea de obicei, îl poate constitui **infracțiunea de delapidare** (art. 215¹ C. pen.) în forma continuată și **infracțiunea de prostituție** (art. 326 C. pen.). Sub aspectul conținutului constitutiv al acestor infracțiuni, putem afirma că acțiunile ce alcătuiesc elementul material al infracțiunii de delapidare, sunt *susceptibile de săvârșire în formă continuată*, respectiv însușirea de către gestionar a unor bunuri dintre cele pe care le gestiona, în baza unei singure rezoluții infracționale, la diferite intervale de timp. Făcând referire la aceste acțiuni ale subiectului activ, ale gestionarului, pentru a stabili existența conținutului constitutiv al unei infracțiuni continuate, este important de remarcat ceea ce a realizat în mod efectiv făptuitorul și nu ceea ce și-a propus anterior comiterii acțiunilor ce incriminează.

În consecință, dacă gestionarul și-a propus inițial însușirea unor bunuri dintre cele pe care le gestiona, în repetate rânduri, însă după ce a săvârșit două acțiuni materiale de delapidare, în momentul comiterii celei de-a treia, a fost surprins de cel care se ocupa de paza instituției respective fapt ce a determinat recurgerea la acte de violență din partea gestionarului. În această situație, în sarcina gestionarului *se va reține un concurs de infracțiuni* (*infracțiunea de delapidare* prevăzută de art. 215¹ C. pen. și cea de *loviri și alte violențe*, prevăzută de art. 180 C. pen.) și nu o infracțiune în formă continuată, întrucât nu prezintă relevanță juridico-penală schimbarea ulterioară survenită acțiunii proiectate, determinând astfel și modificări ale rezoluției infracționale.

Pentru realizarea **conținutului constitutiv al infracțiunii de delapidare** în formă continuată, trebuie întrunite următoarele condiții:

- acțiunile de însușire, folosire sau traficare a unor bunuri sa fie săvârșite de către *un singur gestionar* sau administrator. Sub acest aspect, trebuie precizat ca în doctrină, au existat controverse privind participarea unui alt funcționar la înlesnirea acțiunilor de însușire a bunurilor de către gestionar, precum și săvârșirea ulterioară, efectivă a unor astfel de acțiuni. Așadar, unii autori au opinat în sensul existenței unui concurs real (*funcționarul acționând inițial în baza unei rezoluții infracționale*, respectiv cea de înlesnire a acțiunilor de însușire, *ulterior, participarea sa fiind efectivă la sustragerea bunurilor*, reținându-se în sarcina acestuia o nouă rezoluție infracțională). Alți autori au susținut ideea conform căreia într-o atare situație, ne aflăm în fața unei unități infracționale, cel de-al doilea funcționar, urmând a răspunde pentru cea mai gravă dintre activitățile sale infracționale.
- acțiunile sus-menționate să fie realizate la intervale *nici prea mari nici prea mici de timp*, instanța fiind cea care urmează a stabili efectiv perioadele desfășurării în timp a acelor acțiuni. Un *interval de timp prea scurt între acțiuni ar atrage o unitate simplă* de infracțiune, iar *un interval de timp prea mare ar determina reținerea unui concurs de infracțiuni*. Pentru a ne afla în prezența unei infracțiuni în formă continuată, este suficientă săvârșirea a cel puțin **două acte materiale**, componente ale elementului material.

- acțiunile sau inacțiunile de însușire, folosire sau traficarea a bunurilor să prezinte fiecare în parte, conținutul unei singure infracțiuni.
- elementul subiectiv al infracțiunii trebuie să prezinte reprezentarea în ansamblu, prin acțiuni sau inacțiuni repetate, inclusiv a urmării imediate; elementul subiectiv fiind cel care stabilește relaționarea dintre acțiunile sau inacțiunile repetate ale făptuitorului.

În cazul **infracțiunii de prostituție**, trebuie întrunite cumulativ următoarele condiții:

- repetarea actelor de procurare a mijloacelor de existență *de suficiente ori încât să rezulte o obișnuință* a subiectului activ. Deși legea penală nu face vreo precizare cu privire la numărul necesar al actelor materiale pentru constituirea infracțiunii, practica judiciară a stabilit existența **a cel puțin trei** acțiuni sau inacțiuni;

- fiecare act în parte nu poate avea caracter penal, ci doar privity în totalitatea lor;
- un singur act poate constitui contravenție, însă în niciun caz, o infracțiune. Astfel, se poate justifica răspunsul dat de regulă, de către subiectul activ al acestei activități, în sensul că rareori se poate constata conținutul constitutiv al acestei infracțiuni. Majoritatea celor ce își câștigă astfel mijloacele de existență, afirmă fie că au săvârșit actul pentru prima dată, fie că este al doilea act de acest fel. Sancțiunea nu poate fi așadar, decât o amendă contravențională, cazurile în care pot fi reținute infracțiunile de prostituție ori de cerșetorie fiind reduse.

Din rândul mijloacelor de existență ori a principalelor mijloace de existență, legea penală face precizări cu privire la **necesitățile esențiale** ale vieții, cum ar fi locuința, îmbrăcămintea ori hrana, însă **nu face referiri la cuantumul** acestora. Astfel, pot apărea controverse referitoare la posibilitatea de încadrare în textul normativ al infracțiunii de prostituție, în situația în care subiectul activ, în urma raporturilor sexuale practicate primește un autovehicul, ori o haină de blană ale căror valoare **depășește cu mult „necesitățile esențiale ale vieții”**.

Bibliografie:

1. Boroi, Alexandru, *Drept penal – partea specială*, București, Editura C. H. Beck, 2006;
2. Bulai, Costică, Bulai, Bogdan N., *Manual de drept penal - partea generală*, București, Editura Universul Juridic, 2007;
3. Bulai, Costică, Filipaș, Avram, Mitrache, C-tin, *Instituții de drept penal*, București, Ed. Trei, 2006;
4. Mitrache, C-tin, Mitrache, Cristian, *Drept penal român – partea generală*, București, Editura Universul Juridic, 2005;
5. Pascu, Ilie, Drăghici, Vasile, *Drept penal – partea generală*, București, Editura Lumina Lex, 2004.